

Hammerslagspris ved medlemsalg og auktion den 9. december 2008

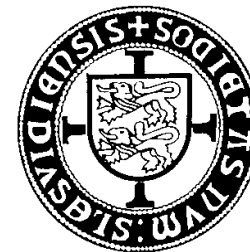
Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris
1	26	22	30	43	300	64	0	85	27	106	0
2	10	23	40	44	40	65	0	86	40	107	30
3	100	24	12	45	0	66	180	87	50	108	20
4	0	25	10	46	430	67	0	88	58	109	5
5	120	26	40	47	0	68	400	89	58	110	0
6	0	27	44	48	0	69	200	90	92	111	30
7	0	28	220	49	0	70	0	91	120	112	154
8	20	29	160	50	0	71	0	92	96	113	152
9	0	30	110	51	25	72	0	93	80	114	90
10	0	31	50	52	0	73	0	94	92	115	0
11	50	32	95	53	0	74	0	95	5	116	40
12	60	33	65	54	150	75	40	96	0	117	80
13	48	34	65	55	250	76	0	97	0	118	0
14	45	35	0	56	0	77	0	98	0	119	40
15	0	36	0	57	10	78	20	99	24	120	40
16	0	37	0	58	2000	79	0	100	0	121	56
17	10	38	100	59	2500	80	0	101	5	122	180
18	0	39	0	60	1550	81	0	102	10	123	35
19	36	40	60	61	1100	82	0	103	30	124	20
20	40	41	40	62	2000	83	20	104	5	125	20
21	20	42	80	63	700	84	0	105	5	©	

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med auktion
tirsdag den 10. februar 2009 kl. 19.30
 i NygadeHuset i Aabenraa.
 Materialet kan ses fra kl. 19.00

Da foreningens beholdning af mønter er ved at være solgt, vil vi gerne opfordre medlemmerne til at indlevere mønter til salg.

Besøg foreningens hjemmeside på www.nfns.dk

Numismatisk Forening for Nord- og Sydslesvig

Nr. 6 10 februar 2009 Auktion nr. 391 48. årgang

Vor økonomiske krise i historisk perspektiv

At se ind i fremtiden er som bekendt særdeles svært. At se tilbage er ulig lettere. Spørgsmålet bliver da det evigt gentagne: Kan man lære af fortiden? Sandheden er måske nærmere denne: Man kan godt lære af fortiden, men man vil simpelthen ikke! Antallet af statsbankerotter er ganske uoverskueligt. I flæng kan nævnes, at Østrig gik bankerot syv gange i tiden 1802 til 1868. Prøjsen i 1807 og 1813 og Tyskland i 1924 og 1945. Rusland led samme skæbne i 1839 og 1917 og Danmark som bekendt den 5. januar 1813. De fleste statsbankerotter sker ved en ensidig lov, der nedskriver eller helt ophæver statens gæld. Nogle vil derfor hævde, at dette er umoralsk, men dertil må siges, at nedskrivningsakten i de fleste tilfælde kun er en konstatering af de faktiske forhold. Tabet er forlængst konstateret, og dersom gælden er stiftet under tvang for eksempel som følge af krig, er nedskrivningen snarere udtryk for hensigtsmæssighed end for umoral. Ved reformationens indførelse i Danmark i 1536 konfiskerede staten alt kirkens gods og blev således ejer af omkring halvdelen af landets jordegods. Grevens fejde - 1534 - 1536 - og Syvårskrigen 1563 - 1570 var kostbare affærer, og kongen måtte derfor stadig pantsætte krongods for at skaffe penge. De fleste lån var forbundet med privilegier og fritagelser og blev således særdeles dyre, skønt renten målt med vor tids alen var usædvanlig lav, nemlig otte procent. Christian IV. - 1588-1648 - indløste i begyndelsen af sin regeringstid en stor del af lånene, men da han senere blev indviklet i kostbare krige, måtte han på lånemarkedet især hos pengestærke købmænd i Lybæk og Kiel. Svenskekrigen - 1658-1660 - lagde landet øde, og riget stod nu med en gæld, der oversteg mere end syv års statsudgifter. Frederik III. - 1648-1670 - måtte derfor på lånemarkedet både i Holland og Kiel samt supplere disse udenlandske lån med store indenlandske for at klare den økonomiske byrde efter Christian IV. og udgiften ved de meningsløse svenskekrige. Det var i virkeligheden denne nødsituation, der gav stødet til enevældens indførelse i 1660. På stænderforsamlingen i 1660 blev det således krævet, at, "enhver patriot", skulle nedskrive sine fordringer. Forholdet blev ordnet på den måde, at kreditorerne blev tvungen til at købe jordegods til overpris. Dette var i virkeligheden en camoufleret statsbankerot, og allerede i 1664 blev transaktionen gentaget. Gælden, der i 1660 havde været mellem fem og seks millioner mark, var i 1675 nedbragt til cirka en million mark.

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion:

Palle Gulddahl
Slotsbakken 5
6300 Graasten
Palle@Gulddahl.dk

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.

Telefon:

74 43 34 82

Fakjaer@mail.tele.dk

Kommissioner:

Faste bud på medlems-
salgslisten og brevbud
skal være fremme dagen før
auktionen og modtages af

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
TLF. 74 44 95 63
jensmadsen@stofanet.dk

Oplag: ca. 165 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

Krigene i 1700- tallet, samt et kostbart hof slugte mange penge. Dette til trods kunne Frederik IV. - 1699-1730 -næsten afbetale gælden i de første cirka ti år, han var på tronen. I 1709 vendte billedet dog, og i 1720 var statens gæld vokset til syv millioner mark heri iberegnet nye optagne tvangslån. I 1736 oprettedes Courantbanken, og retten til at udstede sedler blev overdraget denne private virksomhed. I 1761 var bankens seddelkurs imidlertid faldet til kurs 90 i forhold til sølvværdien, og staten måtte desuagtet trække på banken. For at stabilisere landets tyndslidte økonomi blev der opkrævet tvangslån i Hamborg endda under trussel af bombardement!! En ganske uhyrlig fremgangsmåde, som kun kan have sin forklaring i, at landet i økonomisk henseende må have været yderst hårdt trængt. Da Christian VII. blev konge - 1766-1808 -var statens gæld syv millioner courantdaler til udlandet, 8 ½ million til indlandet og 4 ½ million til Courantbanken. Der blev da nedsat en saneringskommission, som solgte ud af statens aktiver, og som også fik en del af gælden konverteret. Nye skatter indførtes, blandt andet skat på embedsmænd!! samt saltkat og kopskat. Samtidigt blev der flittigt trukket på Courantbanken, og i 1783 var trækket oppe på 16 millioner. I de urolige år i sidste halvdel af det 18. århundrede var handelsbalancen ellers god. Handelsflåden bragte mange penge til landet, og den økonomiske fremgang gav lyst og kræfter til at gennemføre reformer. Mest iøjnefaldende var vel landbrugsreformerne, men derudover skete der en nedbrydning af de skranker, som var et levn fra den merkantilistiske tid. Man var kort sagt inde i den tid, der senere blev benævnt som den „Florissante Periode“. I slutningen af denne periode, nemlig i 1797 gennemførtes en for tiden liberal toldlov, og handelen på kolonierne blev lempet; men som det ofte går i en opgangsperiode, øgedes statsgælden. I 1802 var den således på 29 millioner og

seddelgælden androg 26 millioner. I den treårige periode fra 1803 til 1805 var der dog atter højkonjunktur, men i 1807 blev vi drevet ind i krigen ved englændernes bombardement af København, og i løbet af kort tid lammedes al vor handel med udlandet. Lån optoges nu atter, hvor det var muligt og på de vilkår, der krævedes. Udførsel af mønt blev forbudt, og staten lånte hos købmænd og private finansfolk til ågerrenter. Courantbanken gik så vidt, at den i 1812 lod 1-skillingen fra 1771, den såkaldte „Eneste Skillig“ kontrapræge fra een til 12 skilling. De cirka 40.000 courantdalere, som gennem 1-skillingen blev kontrapræget, antog således værdien 480.000 courantdaler. I 1811 var seddelkursen faldet til 25, og faldet fortsatte, så kursen i januar 1813 var nede på seks. Penge måtte nu skaffes lige meget hvordan. Købmænd måtte yde tvangslån, og man solgte indfødsret blandt andet til rige jøder. Følgen var en forrygende inflation, og byttehandel begyndte mange steder at afløse seddelbetaling. Den 3. og 4. januar var seddelkursen nede på 0, og den 5. januar 1813 var statsbankerotten en kendsgerning. Der indførtes nu en ny mønt, Rigsdaleren. Den gamle Courantdaler kunne ombyttes med seks Courantdalere for en Rigsdaler. Til sikkerhed for de nye sedler lagdes en prioritet på al fast ejendom, den såkaldte bankhæftelse. En 1. prioritetsret på seks procent af ejendomsværdien, som for selve kongeriget da udgjorde omregnet i kroner cirka 18 millioner, en værdi vi i dag efter den 16. almindelige vurdering ikke fatter!! Courantbanken blev i januar - februar afløst af Rigsbanken, der var en statsbank, som i 1818 fik navn af National- banken. Denne bank blev organiseret som et privat aktieselskab. I 1936 blev den dog omdannet til en selvejende institution under navnet Danmarks Nationalbank „. Bankerotten omfattede ikke den udenlandske gæld, men i stedet gennemførtes et moratorium. Ved et forlig i 1816 med de udenlandske panthavere forlængedes gælden til 1835. De, der havde gemt deres formue i sedler for eksempel fra den Florissante Periode, så nu deres formue decimeret, et fænomen man i vor tid husker fra 1945. Med hensyn til den private gæld bestemtes det, at hvor der ikke forelå egentligt gældsbevis, kunne gælden afgøres med 1/6 rigsdaler for hver af de gamle courantdalere. Var der gældsbevis, blev gælden omskrevet, således at omskrivningskursen var større, jo ældre gælden var. Også i vor tid må vi sande, at vi aner problemerne fra 1813. En negativ betalingsbalance, en forrygende inflation og vel også tvangslån, selv om benævnelsen på disse i dag er mere modereret, men virkningen vel den samme. Nu som dengang er det til debitors fordel, sparerne må bære den tunge byrde!

H. Hofmand Nielsen.

Kilder: Tidsskriftet Entreprenøren. Troels Fink. Den Florissante Periode. Gyldendals Leksikon 1937.